

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes
Fora 8 " trimestre.
Un número sol. 1 "
Anuncis á preus convencionals.

A PUNT DE SORTIR

VOLÚM III

DE LA

Biblioteca de LO CATALANISTA

APLECH DE POESÍAS

donadas á llum en aquest periòdich

EN LO TERCER ANY DE SA PUBLICACIÓ

Forma un volúm en octau de 172 planas y conté composicions dels següents autors:

Agnés Armengol de Badia, Dolors Monserdá de Macià, Joaquím Ayné y Rabell, Bonaventura Bassegoda, Ramon E. Bassegoda, Joseph Blanch y Romaní, Francesch Pelay Briz, Joseph Calonge, Anton de P. Capmany, Antoni Careta y Vidal, Modest Durán y Folguera, Francisco Flos y Calcat, Joseph Franquesa y Gomis, Joan Freixa y Cos, Angel Garriga, Joseph Got y Anguera, Angel Guimerà, Victor Iranzo y Simon, Lluís Lopez Oms, Joseph Mre Jordá y Lafont, Francesch Mathen, P. Martí y Peydro, Apeles Mestres, Ernest Moliné y Brasés, Lluís B. Nadal, Jaume Novellas de Molins, Emili Pascual, Joseph Pons y Gallarza, Félix Pizcueta, Vicens W. Querol, Manel Ribot y Serra, Joaquím Riera y Bertrán, Rafel Sales, Frederich Solor (*Pitarra*), Joaquím Tomasino, Jascinto Torres y Reyató, Francesch Ubach y Vinyeta, Marian Vallés y Vallés, Jascinto Verdaguer, N. Verdaguer y Callís.

Preu: UNA PESSETA

Pera 'ls subscriptors: DOS RALS

Estará de venda á Sabadell en lo Centre de Suscripcinos de Llorens Lladó, Sant Pau, núm. 4, y en la Imprempta d'aquest periòdich.

LA AUTONOMÍA ADMINISTRATIVA DE LAS PROVINCIAS VASCAS

Los lectores d' aquest il·lustrat setmanari están ja enterats de las tendencias favorables á la autonomía administrativa de las provincias vascas, manifestadas primer pel senyor Sagasta y darrerament per polítichs d' altres banderías que no han volgut ser menos que 'l pontífice dels lliberals.

Tal evolució (llegeixis inconseqüencia) en personas que han fet tot lo possible per ofegar la vida regional baix lo pes d' una despótica centralisació, per una part ha d' omplirnos de goig als que creyém que 'l regionalisme es la única solució que pot posar remey als mals que afligeixen als diferents pobles de la península, porque es una prova evident de que las ideas regionalistas viuhén en la conciencia del poble y per altra part nos ha de fer posar alerta, ja que la bona fé en lo cumpliment de las promesas, sobre tot las que 's fan en épocas de preparatius electorals, es una cosa á que no 'ns hi tenen acostumatats los polítichs madrilenys.

Fills de Basconia, no vos deixeu caurer en las mallas que os han estés vostres enemichs: seguiu dedicant vostres esforços única y exclusivament á la defensa dels propis furs mantenintvos apartats de tots los que militan en fraccions políticas: porque de no ferho aixís, lo que avuy considerém com un primer triomf de las nostras ideas, seria un retrocés en la marxa progressiva que portan aquestas: porque haurian contribuít al triomf d' un partit polítich, que fos quin fos, per condició innata á tots ells ha estat, es y será enemich de tota autonomía local.

Aduch en lo cas de que arrivés á ser un fet la autonomia administrativa de las provincias, que es l' únich que va prometre el senyor Sagasta, tampoch podria ser complert lo goig dels verdaders amants de las llibertats regionals. No son cosas tan diferents la política y la administració, que puga ser possible en la práctica la coexistencia d' un régimen autonómich administratiu dintre d' un régimen polítich basat en la uniformitat. La confusió que en lo llenguatge ha introduhit lo parlamentarisme ha sigut causa de considerarse cosas distintas la política y la administració, sent aixís que aquesta última ve compresa en la primera.

De molt poch serviria una llei que donés algunes facultats més de las que tenen als municipis y á las provincias, mentres no se 'ls hi reconegués la llibertat d' organitzar-se segons son especial modo de ser. Mentres hi hagi una sola llei municipal pera tota la nació, per més atribucions que 's donguin als ajuntaments, no 's podrà dir que existeixi la autonomia del municipi, porque aquelles atribucions no tenen lo caràcter inviolable del dret, sino que venen á ser concessions fetas pel poder central, que de la mateixa manera que las otorga las pot treurer. Lo projecte d' autonomia municipal que segons noticias te en cartera l' actual ministre de Governació senyor Silvela, no presenta altre caràcter que la concessió de determinadas atribucions á alguns municipis.

Lo mateix podém dir de las provincias: mentres se subjectin totes al mateix motllo, mentres desde Madrid las hi sia imposada una organisació uniforme, per atribucions que tinguin las diputacions, no vindrán á ser altre cosa que delegacions del poder central.

Y ab una autonomia aixís, ab una descentralisació ficticia com seria la que han promés alguns polítics, no 's posaria remey als mals que 'ns afligeixen. Es precis, donchs, que tots los que creuen que aquestos son deguts en gran part á la centralisació, perdin d' una vegada aquesta incomprendible por de rompre la unitat nacional, que 'ls priva de militar entre 'ls regionalistas. Al cap y á la fi no es cap cosa divina la unitat nacional porque per medis humans y ben humans se conseguí: ni tampoch es cap obstacle á las autonomías locals. Lliures dintre de la unitat visqueren Catalunya, Aragó y Valencia fins á principis del passat sigle: lliures Navarra y Basconia fins fá catorze anys. Y no 's crega que 'ls furs d' aquestas últimas regions fossen sols de caràcter administratiu: tant los *concejos*, com las *hermandades*, com las provincias, tenian complerta llibertat pera organitzar-se de la manera més convenient á sos interessos que administravan ab complerta independència: única y verdadera autonomia, que de dret pertoca als bascos, com als demás pobles espanyols que per sa energia y virilitat se fassin dignes d' ella.

Mes es en vá esperar aquesta solució de cap partit polítich madrileny, porque condició precisa de sa existència es la preponderancia de la capital en perjudici de las provincias: pero de totes mane-

ras las tendencias regionalistas que han manifestat son la prova més evident del notable increment que prenen las nostras ideas, no degut á altre causa que 'l ser la manifestació més genuina dels sentiments y aspiracions del poble, principalment en la part nord de la península.

M. R. y C.

SECCIÓ POLITICA

Lo senyor Sagasta ab tot y esser lo gefe del partit que 's titula lliberal, al arribar á París ha cambiat lo seu nom al inscriures en lo registre de la fonda, á imitació dels reys y prínceps d' Europa quant viatjan per assumptos extraoficials.

Los lliberals d' avuy dia ó mes ben dit los que de tal blasonan no 'n tenen prou ab la democràcia que sempre predican y de tant en tant s' apropien las costums de la mes alta aristocràcia.

Y que te d' estrany que s' apartin de la democràcia tan bescantada, al visitar terra estrangera, si tampoch la demostran en sos actes despolichs contra las regions que componen la Espanya?

Lo que ha fet á París, donchs, lo senyor Sagasta de presentarse com á un tal Mateu Escolar, no es res mes que la conseqüencia natural del modo de ser dos lliberals espanyols.

Molta democràcia y molta llibertat pera portarse després com qualsevol despotà de tres al quarto.

Y ab la enpalagadora vanitat d' aquell pobre home que 'ns pintan en una pessa catalana.

Que tambe viatjava d' *acónit*.

Los republicans madrilenys han mogut aquestos días un bon xich de fressa, al objecte d' engrescar á tots los espanyols pera protestar contra Inglaterra ab motiu de son amorós comportament ab Portugal.

Á quest fi publicaren una convocatòria pera la manifestació que devia tenir lloch lo passat diumenge, fent una crida á tot los *«homes justos pera que defense sin la integritat del territori y de la soberania del poble portugués contra una nació que l' amenassa ab la violencia, SENS PARARSE EN ATROPELLAR LO MES SAGRAT DRET.»*

¡Llástima que aquestos republicans que ab tan entusiasme profenen defensar los drets y llibertats de las nacions vehinas 's callin com uns morts quan se tracta d' *atropellar los mes sagrats drets* de algunas de las regions espanyolas.

Valent sistema de manifestar son amor á la federació ibèrica consentint y ajudant en molts cassos al *atropello del sagrat dret* que are tan defensen tractantse de la nació portuguesa.

¿No 'ls hi valdria més treballar pera 'l reconeixement dels drets y llibertats dels pobles de casa, que no pas fe 'l *Quijote* en defensa dels de fora?

Sempre serán los mateixos.

¡Quant acertat estigué Cervantes al escriurer la seva immortal obra!

Mes ab tot y son entussiasme bélich los republicans madrilenys no han pogut sortir ab la seva.

Y la manifestació no tingué lloch per no haverla permés 'l governador civil d' aquella provincia, després d' haverla degudament autorisada.

Es lo que 'ls faltava als patrocinadors de la independència forastera.

Als *conseqüents* republicans que no 's cuidan de la autonomia espanyola, pera defensar á la portuguesa, los hi está be un *conseqüent* governador civil que no sá-piga per ahont navega.

A la lleugeresa republicana, la *formalitat* conservadora.

L' emperador d' Alemanya en son recient viatge á Ostende, s' ha portal 'expléndidament segons diuhen alguns periódichs.

Al marxarse distribuí entre 'ls empleats del ferro-carril y 'ls del port, la friolera de cent cinquanta condecoracions.

Vaja, que en alguna cosa s' han de semblar á Espanya.

Que també s' entregan condecoracions com qui ven bolets.

'S veu que als Guberns es la recompensa que 'ls hi surt més barata.

En algunas provincias comensan á barallarse los conservadors al objecte de exercir més influéncia pera las próximas elecciones.

Sobretot en Castelló, Valencia, Sevilla y Coruña amenassa la cosa pendrer unas proporcions gens á propósit pera la formalitat de que tant blasona lo partit d' en Cánovas.

Ni entre 'ls enemichs més declarats existeixen ja las rencunias que entre uns mateixos s' extenen en aquellas provincias.

Be es veritat que com pera pujar al Govern volgueren los conservadors fer una *conjunció liberal conservadora* are resulta que 'ls dos elements no lligan y sembla que presenciarém algun curiós espectacle.

Conseqüéncias del afany de poder que tant esperonava als canovistas en sas últimas horas d' oposició.

Are 'n tocarán los resultats.

Ben mirat, per aixó, no es extrany que succeeixin entre 'ls conservadors aquestas iluytas intestinas pera disfrutar lo caciquisme provincial.

Tant s' ha dit y repetit que de no pujar al poder lo partit més serio de la monarquia, no hi havia més remey que la dissolució espontánea, que es molt just, que *los politiqueros* que en provincias lo sostenen vullguin atrapar alguna cosa del bescantat turró del pressupost.

Y fins aquí aquesta genteta política conservadora obra en conseqüéncia perfecta en tots sos actes.

Si pera evitar lo demoronament del partit se li obriren las gangas del poder, ¿per qué no participarné tots á la vegada?

Y la veritat es que no altra cosa succehirá ab tot y la independéncia de caràcter que possehia en tan alt grau, segons sos propis amichs lo senyor Cánovas.

Per de prompte las dissidencias de Castelló s' han arreglat, segons llegim en los diaris madrilenys, repartint á uns y altres los districtes d' aquella provincia.

Quedant en peu l' axioma aquell que diu *quien no llora no mama*.

Sort que encara pot encararse 'l país ab tanta miseria com regna en la politica y pòt preguntalshi:

¿Qui os ha dat permís pera repartirse los meus districtes?

LOS CATALANS D' ESPANYA Á FRANSA.

Duas societats corals catalanas *La Barretinense* y *El Alba* han anat al Mitjdia de Fransa á fer una curiosa expedició, de la qual ne poden quedar ben satisfets pels obsequis que 'ls hi ha ocasionat dels nostres germans los catalans de Fransa.

De la visita de la primera á Port-Vendres y de la segona al Rosselló, ne tenim noticia pels següents extractes que hem recullit del dits periodichs rossellonesos.

Los copiém á continuació pera que 's vegi com encara existeixen y 's reconeixen inseparablement 'ls fills de nostra gloriosa rassa que pobla las duas vessants dels Pirineus.

*
* *

Diu un periodich de Perpinyá:

Lo diumenge, á la una de la tarde, arribá á la capital del Rosselló la societat coral «El Alba», de Barcelona.

En lo pati exterior de la estació s' hi trobavan numerosos individus de la colonia espanyola, l' orfeó de Perpinyá, la estudiantina catalana y gran número de curiosos, que reberen á la societat catalana ab viscas á Espanya y á Barcelona, als que contestaren los socis de «El Alba» donant viscas á Perpinyá.

Mentres l' orfeó de Perpinyá cantava «Le salut aux chanteurs», del mestre Laurent de Rille, se formava la comitiva, que, precedida de banderas espanyolas y francesas, se dirigí á la plassa de la Llotja, en qual lloch cantá «El Alba» una cansó que va esser molt aplaudida.

A la nit hi hagué un concert en lo teatro Municipal á benefici dels pobres de la ciutat, prenent part en la funció, además de la citada societat, la estudiantina catalana, l' orfeó y varios aficionats.

Lo públich va aplaudir principalment una fantasia sobre la ópera «Lucía» y la «Patrulla turca», que executaren á la perfecció los mandolinistas y guitarristas espanyols.

Dit concert fou organísat á última hora per M. Pepratx, director de la estudiantina catalana y fill del conegut escriptor catalanista del mateix nom.

Avans de terminar lo concert, l' administrador del orfeó oferí al director de «El Alba» una magnífica palma d' or.

Entre las festas ab que ha sigút obsequiat á Perpinyá 'l coro «L' Alba» de Barcelona, mereix especial menció la que li dedicá dimecres en son local la «Estudiantina Catalana» d' aquella ciutat del Rosselló. Los hi fou servit un punch, havent regnat durant llargas horas entre 'ls reunits la mes coral animació.

Lo director de «La Estudiantina», M. Justin Pepratx, dirigí als cantors de Catalunya una entussiasta alocució en llengua catalana, á la que

respongué adequadament en nostre idioma lo director de la societat «L'Alba».

Heus aquí la alocució de Mr. Justin Pepratx:

«Quan nosaltres anarem á Barcelona, dos anys ha fet pel Febrer, en la espléndida capital que es verament, com ho ha dit un gran autor, *l'alberch de la cortesia*, hi trobarem una acullida com cap paraula la podria expressar.

Allí, ab los brassos oberts, nos esperaren y 'ns reberen tota una munió d' amichs que may haviam vistos ni coneguts, y ab qui tot d' una 'ns regoneixerem y tractarem de germans y no germans de boca, mes germans de debó.

Nos donaren ells atencions y mostrars de carinyo que may mes han oblidat, ni oblidarán nostres cors.

Allí, per tot arreu, sentirem á parlar la nostre propia llengua, hi observarem los nostres mateixos usatges, hi veyerem caras y fesomias parionas de las de la nostra terra, y, pera dirho tot ab una paraula, en vostra magnífica y gran ciutat, nos creguerem tots á casa nostra.

Vosaltres avuy dia, catalans de Barcelona y també fills mimats d' Euterpe, haveu vingut á visitar als catalans de Perpinyá. Haveu trobat aquí, á l' arribada un aculliment, si no tan grandió, al menos tan fraternal y tan afectuós y falaguer. Nostres plassas, nostres carrers, nostres passeigs, nostres establiments, han saludat ab coralíssima barretina que tant escau á vostres fronts.

Sí, Perpinyá vos ho ha demostrat; Perpinyá vos ha vist ab grandíssim goig, Perpinyá vos estima y sempre mes recordará vostra vinguda.

Lo Rosselló, veritat es, es terra francesa y may deixarà d' ésserho; mes may tampoch, valgans Deu, deixarà d' ésser terra catalana. Ab tot un llás mes estret encara, potser, es lo que 'ns lliga ab vosaltres, los d' aquesta societat musical. Además de ésser uns y altres catalans; además de parlar uns y altres la mateixa benvolguda y rica llengua y per lo tant trobarnos ja tots agermanats desde 'l bressol; aixís com nosaltres, vosaltres corehau lo bell art; y aixís com nosaltres també seguiu la nobilísma bandera de la caritat, la que bastaria per abrigar y unir tots los homes, escampant per tot arreu la bona y vera fraternitat.

Catalans, los d' Espanya y 'ls de Fransa, manteniu sempre la dolsa germanó que 'ns aplega avuy en aquesta ciutat catalana y francesa, la germanó dels cors, la que no *trecan ni 'ls rius ni las montanyas*; sosteniu-la ab la unió constant de la vostra mateixa rassa, de la vostra llengua, tan perfecta, y dels mateixos sentiments tan lleals; y que Den nos guarde á tots, y

guarde la barretina,
que corona vostre front,
que 'n tant una 'n vermelleji
viurá nostra germanó!

¡Salut, catalans d' Espanya! ¡Viscan los fills del Llobregat!

* * *

Respecte á la acullida feta al coro *La Barretinense* á Port-Vendres, retallém lo següent de *Le Petit Meridional*, de Montpeller:

«Com haviam anunciat, l' orfeó espanyol «La Barretinense» arribá á Port-Vendres diumenje en lo tren del mitjdia 40.

Fou rebut en lo moll de la estació per los membres de la societat coral «La Port-Vendraise» y de la «Fanfare de Paulilles». La arribada del tren fou saludada ab disparos de bombas; la «Fanfare» entoná desseguida un brillant *allegro* y al baixar los cantors espanyols son aclamats per la gran multitud que aná á rebreys á la estació. M. Anziani, president de la «Port-Vendraise», presenta las societats y 'ls hi dona la benvinguda; lo president de «La Barretinense» li dona las gracias calurosament. Després de la execució d' una melodia molt ben cantada per la Fanfare, la comitiva 's forma pera anar á saludar al Alcalde y comensa la marxa.

Los ciarins y 'ls tambors del batalló escolar obrian la marxa ab la «Fanfare de Paulilles», seguint «La Barretinense» y després «La Port-Vendraise». Per tot ressonavan los aplausos y 'ls crits de ¡visca Espanya!, los espanyols saludavan movent las barretinas cridant: ¡Visca Fransa! Aquesta manifestació simpática y expontánea feta als catalans d' Espanya per los catalans de Fransa, imposa de debó.

Després del concert públich anunciat per las 4 de la tarde, tingueren lloch, distingits jochs náutichs y altres enclosos en lo programa á pler de la numerosa concurrencia qu assistí á la festa.

Lo temps es espléndit. Las naus ancladas en lo port y 'ls establiments públichs están engalanats. Un pal engarlandat al mitj de la plassa del Obelisch sosté las grans banderas d' Espanya y de Fransa. La multitud ompla la plassa al arribar los orfeons. Desdixadament no hi ha cap tablado alsat y 'ls coristas voltats pel públich sols poden ser vistos per la gent de més á la vora. La generalitat no sent més que las notas fortas. «La Barretinense», baix la hábil direcció del senyor Gavaldá, canta ab molt gust y matisa á la perfecció.

La veu dels tenors, un poch nassal, aturdeix de moment, pero un s' hi familiarisa desseguida y sent un pler especial al escoltar lo conjunt armoniós dels cors espanyols. Lo públich aplaudeix vivament. «La Port-Vendraise» alcanza també un verdader éxit per son manifest progrés. Lo concert acabá en mitj dels aplausos y dels viscas, per *La Marsellesa* cantada en catalá per «La Barretinense» ab un coratje y un vigor poch comuns.

A las 7, un banquet donat en la sala del orfeó, artísticament decorada ab los colors de las duas nacions, reunia fraternalment á espanyols y francesos. N. Forgas, alcalde de Port-Vendres, M. Jules Pams, advocat y y president honorari de «La Port-Vendraise», y M. Anziani han brindat calurosa y eloqüentment per nostres hostes y per la unió desitjada de las rassas llatinas. Lo senyor vice cónsul d' Espanya ha respost ab algunas paraulas, conmogut, á aqueixa crida fraternal. Després lo senyor Benages, president de «La Barretinense», ha repetit eloqüentment ab son bell llenguatge catalá, tan expressiu, las gracias per la recepció coral feta á la societat y la acullida entusiasta de la població.

Ha begut per la unió fraternal dels espanyols y dels francesos y sent que una altra nació germana haja pogut olvidar l' origen comú de sas mateixas rassas, apoyantse ab la forsa bruta d' un enemich llegendari. Calurosos aplausos han acullit aqueix discurs y han probat al orador que son iguals sas aspiracions. Semblants reunions fan més per la armonia

dels pobles que tots los tractats sabiament estudiats y firmats per los diplomàtics.

Lo ball públich, donat en la plassa del Obelisch, ha sigut un dels més brillants y ha durat fins á la matinada. En fi, pera concloure la festa, 'ls coristas s' han aplegat en lo café de Fransa pera pendre un punch d' honor. Alguns brindis s' han cambiat y las societats han executat nostre cant nacional que ha produhit grandíós efecte. Tothom s' ha retirat emportantsen d' aquesta festa un recort inesborrable. Los coristas espanyels han sortit en lo primer tren del dilluns.

Nosaltres no terminarem pas sense felicitar als organitzadors d' aquesta festa improvisada; ab ellas fraternisan, ab poch temps, los que s' inspiren per los sentiments de solidaritat y del patriotisme.

Nostras felicitacions se fan extensivas á las tres garridas *captadoras* senyoretas María Pams, María Merignac y María Maillac, las quals, acompanyadas cada una per un individu de «La Barretinense» han circulat per entre la multitud durant lo concert per recullir la almoyna pera 'ls pobres. No 's podian escullir ni més bonicas ni més apassionadas *captadoras*; per aixó la colecta fou tan profitosa.»

*
* *

Tal es la inmillorable acullida que 'ls catalans d' Espanya hi troban en la llar dels catalans de Fransa.

Per lo significativa que es, val la pena de pendren acta, y enviarne per ella als hospitalaris rossellonesos la més sentida expressió del nostre ver agrahiment.

ADEUSIAU

Lo bon Deu ha disposat
que 't deixés, oh Patria mia:
cumpliré, y ab alegria,
sa divina voluntat.

Plé d' anyoransa que sia
refilaré cants d' amor.
Adeu, Patria benvolguda
adeu, Patria del meu cor.

En la terra americana
¿cóm no t' haig de recordar,
bella terra catalana?
¿cóm te podria olvidar
ab ta llengua tan galana
que conservaré ab amor?
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

La Patria per qui sospiro
entre cantigas de mel
y que nit y dia admiro,
ja sé, ja sé, que es lo cel:
mes com tros de cel te miro

Catalunya, bella flor:
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

També Jesús l' estimava
á la Patria que esculli,
quan del Egipte hi tornava
hont per salvarse fugí:
es dever que 'ns imposava
y per ço 't tinch tant amor:
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

Ja l' América m' espera
hont diuen que s' es felís:
mes tú Patria, que venera
mon cor, ets mon paradís.
Sota d' alguna palmera
jo seré 'l teu trobador:
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

En tu pensaré de dias,

te somiaré de nit;
y en mas penas y alegrías
serás consol de mon pit:
Ets tan hermosa ¿y voldrías
que no 't recordi ab amor?
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

Patria hermosa, Catalunya,
may, jamay t' olvidaré;
si 'l meu cos de tú s' allunya,
en tú l' ànima tindrè.
—Nit y dia 't cantaré
com enamorat pastor:
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

Adeusiau, montanyas regaladas
que aquesta hermosa terra coronau:
son puras com las brisas perfumadas
que 'l bosch exhala quan la tarde cau.

Adeu turons de l' alta cordillera
del Pirineu altívol gegantí:
adeu Puigmal de blanca cabellera,
adeu Montseny y Montserrat diví.

De Monserrat á la gentil Floreta
invoco com Estrella d' Israel;
adeusiau hermosa Moreneta
vos cantaré fins arribar al cel.

Adeusiau floretas catalanas
que sou com l' incensari del Etern;

adeusiau, violas bosquetanas,
rosellas y lilás del nostre Eden.

Adeusiau, fontanas bullidores
adeusiau, boscurias y jardins;
adeusiau, cardinas cantadoras
que refíeu dels boscos entre 'ls pins.

Adeusiau ciutats, vilas y pobles,
y ermitas que coveu al raig del sol:
y á la de Sabadell bonicas coblas
li cantaré com tendre rossinyol.

Guardeume en terra y mar, Verge divina:
Verge de la salut, jay! no 'm deixeu;
só vostre fill, oh celestial Regina;
y al que us invoca may l' abandoneu.

Adeu, adeu, oh Patria benvolguda;
adeu, adeu, oh Patria del meu cor;
escolta, puig m' estimas, conmoguda
l' *adeu* que 't dirigeix lo trobador.

Ni lluny de tú podré may olvidarte;
igual amor sempre 't professaré;
y fins la meva sanch per defensarte
content, oh Catalunya, donaré.

Adeu, oh Patria plena de noblesa;
adeu, cel que l' abrigas pur y blau;
adeusiau recorts de ma infantesa,
¡oh catalans que estimo; adeusiau!

JOSEPH CALONGE, ESCOLAPI.

Sabadell 24 Setembre 1899.

Lo setmanari de Vich *La Veu del Montserrat*, publicá fá algun temps uns interessants articles sobre la opinió que 'ls hi mereixen las literaturas regionals á varios escriptors de la revista *La España moderna*; y en un de dits articles, referintse al moviment regionalista de Basconia y de Navarra, deya nostre apreciable colega lo següent que reproduhim per la complerta idea que dona de la literatura basco-navarra:

«Si 'l senyor Valera ha parlat alguna vegada en broma del *Renaixement literari vascuense*, en sério 'n parla en cambi y ab l' amor que despertan las cosas de la terra, en la dita Revista, l' erudit y docte investigador, D. Ricart Becerro de Bengoa.

Fá constar l' entussiasta revister vascongat—per exemple y vergonya de nostres diputats provincials—que las Diputacions de Guipuzcoa y Vizcaya tenen oberta cátedra de vascuense en sos respectius Instituts de

segona ensenyança, y que, si bé no es per ara gran lo concurs á aqueixas aulas, pot fundament esperar-se que, perseverant las populars corporacions en son lloable propòsit de mantenir per tots los medis possibles la vida de la *llengua local*, y seguint la premsa y 'l particulars en l' empresa tasca d' estampar treballs especials escrits en ella, se lograrà que, en lloch de véurerla mustuhir-se, assecarse y perdre's fulla á fulla y poch á poch, se mire avivarse, prosperat y re florir en lo major estat d' ufana, en que desitjan contemplarla tots los filólechs, lingüistas y etnógrafs mes sabís d' Europa.

Essent, emparol' objecte de son article intitolat: «*Literatura vasco-navarra en 1889*,» mostrar las obras produhidas en dit país, durant l' últim any transcorregut; no sens declarar dignas d' inclusió en lo catàlech, com pertanyents al esperit y geni d' aquella noble regió, las que, escrites en castellá, versan sobre la naturalesa, la vida, l' historia y las costums de la mateixa, passa á enumerar en primer terme lo Sr. Bacerro las publicadas en llengua euskara, editadas casi totas pe 'l després é intel·ligent editor de Tolosa, D. Eusebi Lopez de bona memoria.

No deixan de ser abundants y de bella mena los fruyts de la cullita regionalista viscaína. Ademés de las notables produccions dels inspirats poetes, n' Arzac, Felip de Arrese, 'ls germans Artolas, Carmel Echegaray, Lopez Alen, Iñarra, Echeverry y Goytino, y altres curiosos treballs d' Urretzieta, P. Arana. P. Mortara, Garita-Onandia, Iraola, Mendiburu, Guerra, Erquicia, Alzaga, Oregui y Antia, tots ells coloboradors de la famosa revista, titulada: *EUSKAL-ERRIU* (LA TERRA EUSKARA), que 's publica en Sant Sabastiá y que conta ja onze anys d' existencia, tenint formats 21 volums de 600 páginas, han sortit á llum los llibres següents: *Las faulas de Samaniego*, traduhidas per D. Agusti d' Iturriaga.

Kempis, Imitació de Jesucrist.

Llegendas del Cristianisme, de Bernal d' O'Reilly.

Camí dret, Lo Cor de Jesús.

Per la aderrrá, per l' educació dels noys.

Mes de Maria, pe 'l P. Moguel.

Diccionari manual vasco-Castellá, d' Astigarra.

Art del cuyner.

Ongui, bizi, ongui (Ben viurer); lectura per las familias.

Testamento zarreco eta berrico condaira, (Fragments del vell y nou Testament), per Lardizabal.

Sermons en vascuense, pel P. J. J. Miguel.

Eguneroco lan-onta erregubal meze santuba ondo entizutecó; confesiño eta comuniñoia biar dan leguez equitecó prestaerá eta zuzen bidia, etc., etc. (Regla de vida, que ensenya á ben resar, confessar y combregar y á no apartarse dels rectes camins de la virtud, etc., etc.)

Escu-liburudá, zeñetan dagozan meza, confesiño eta comuniñoco, goizeco eta gabeco eta beste devoziño ascoren ejerziziñoac (altre devocionari).

Cristian doctriña bere explicaziño laburragaz, itaune ta eranzueracaz, Aita Asteteren, liburuchitit atererea biscaitar barrucuentzat, Bustiro Bicariaco, abade jaunen encarguz. (Explicació de la Doctrina cristiana).

Cristiñá ubaren jaquim bidea, Aita Astectec erderaz equiña... Ifni eban Bizcaino cusqueran. D. J. A. Moguel. Marquinaco Curia.

Si totas las obras acabadas de citar s' han publicat en la provincia de Guipúzcoa, ahont té son centre mes pur y fecundo de propaganda la

llengua euskara, no han de deixat d' apareixer treballs regionalistas en altres punts, sens excloure a Navarra, en qual antich regne té cabalment l' infatigable Campión entre mans lo *Vocabulari històric de la llengua vascongada ab los noms dels tèrmen, pobles, personas, motius y frases antigas*; nou esforços de la paciència y del talent del autor de la *Gramàtica dels quatre dialectes*. Pochs regionalistas hi haurà en el Nort d' Espanya ni en lloch del mon com Artur Campión, que es al mateix temps un gran filolèch, com confirma sa Gramàtica comparada; un crítich d' enlayrat vol, com ho manifesta un estudi que té fet de *La poesia popular vascongada*; y un novelista walterescotià, en son *Don García Almraabid*, trágich y exemplar monument eregit al sabi y honrat gloriós passat de sa malaventurada patria.

No per plorar sobre la tomba de passat, deixan d' invocar nostres germans vasco-navarros, ab lo citat escriptor, *Lo geni del esdevenir de Navarra y de Vizcaya*, tractant d' evitar lo profètic anatema anunciat pe'l inspirat poeta Felip Arrese, perque *ab rahó no pogan dir sos fills que foren uns folls y uns insensats; al saber que, per haver amat y cultivat una llengua extranya, perdém tots los mérits y drets que 'ns otorgaba l' us de la llengua euskara*.

Per conservar y creixer, si es possible, eixos mérits, que 'ns han de dignificar, y no deixar prescriure eixos drets que han de salvarnos, parlarem y escriurem sempre nosaltres en català, mal que hi haja y per poderós que sia qui 'ns bescante, com parlaran y escriuran sempre en vascuense 'ls euskars, agrade ó repugne a qui 's vulla, que, si no 'ls vol ohir, tindrà que taparse las orellas.

NOVAS

L' Ateneo Sabadellés ha publicat lo quadro d' assignaturas pera 'l curs acadèmic de 1890-91, que comensarà 'l dia 1.er del vinent Octubre.

Lo professorat està compost dels senyors don Joan Llenas pera 'l curs de francès; don Francisco Pujadas pera Càlcul Mercantil y Teneduría de llibres; dibuix lineal y preparació pera la mecànica; don Pau Alguersuari pera 'l curs de Teoria de teixits; don Antoni Durán pera Física y Química y don Esteve Cladellas pera taquigrafia.

Lo curs de l' Academia de Bellas Arts, serà dirigit per don Ramon Quer y secundat per los senyors Vila, Figueras y Espinal. Lo mestre senyor Sendra continuarà en la direcció de l' Academia de música.

Ha mort en Barcelona lo Rvnt. D. Llorens Trullàs, beneficiat de la Parroquia de Sant Feliu d' aquesta ciutat.

Siali la terra lleu.

També ha mort en Arenys de Mar despres de llarga malaltia la Religiosa Escolapia, Sor Agustina Vidal, germana del Rvnt. Rector de la Puríssima Concepció de aquesta Ciutat. A. C. S.

Desitjem pera la familia molta resignació en aquest tristos moments.

La companyia d' Opera italiana que anunciarem en nostres darrers números que actuaria en lo coliseu dels Camps de Recreo, y que no ho ha fet, no sabem per quins motius; ha sigut contractada per la empresa del Teatro Cervantes, comensant ahir ab l' opera de Meyerbeer: *Dinorah*.

Per avuy se disposan tarde y nit duas grans funcions.

La vetllada que celebrá la *Asociació de Catòlics* pera commemorar l' aniversari de sa fundació estigué molt concorreguda vegenhi figurar las personas mes distingidas d' aquesta ciutat. Lo Sr. D. Vicens Durán doná lectura d' un ben escrit discurs que meresqué los aplausos de la concurrència.

Lo Rvt. P. Joseph Calonge llegí sa poesia *La torre de Carroig* dedicada al "Centre Catalá," de qual composició, aixís com també de la sentida poesia titulada *Adeusiau* del mateix autor, que publiquem avuy, nos abstem de parlarne donchs, de sos merits literaris podran enterarse los amants de la bella poesia en las planas d' aquest periodich.

Lo senyor D. Joseph Bosch de Manresa feu pasar una agradable vetlla á la concurrència ab sos jochs de prestidigitació que resultaren tots ells mols escullits y executats ab gran llimpiesa, meresquent los aplausos de la concurrència.

La banda de guitarras y bandurrias tambe fou molt aplaudida per son exquisit gust y justesa d' execució.

Acabá la vetllada ab un sentit parlament de gracias del Rvt. D. Salvador Vidal, Rector de la Puríssima Concepció, despres del qual se retirá la numerosa concurrència altament satisfeta per lo gradable de la festa.

Ple de gom á gom se trobava lo nou local de la *Academia Católica* lo passat dimecros al motiu de celebrar dita Associació sa vetllada inaugural.

No podem entrar en detalls, donchs, no 'ns fou posible penetrar en lo Saló ahont tenia afecte per la molta concurrència que l' omplenaba.

Colocats en un entran, ó mello dit en lo replá de la escala poguerem sentir alguns fragments de la ben escrita memoria del Vice-president D. Joseph Mir y Marcet que li meresqué molts aplaudiments. L' il·lustre, Consiliari de la Academia, Rvnt. Dr. D. Félix Sardá y Salvany doná lectura de un notable discurs d' estil delicat y correcte que fou ex-crapulosament aplaudit. Se llegirem poesias y 'l coro de Sant Lluís Gonzaga de Sant Andreu cantá algunas pessas ab companyament de la orquesta Muixins, sortí molt satisfeta.

Lo passat dijous degué embarcarse á Barcelona pera 'l colégi de Guatemala, nostre distinguit amich y estimat coloborador lo Rvt. P. Joseph Calonge, á qui desitjem un felis viatge y molta salut en sa estancia en aquellas terras.

No cal dir ab quant sentiment nos havem despedit de tant bon patrioi y ab quin desitj esperem lo día de poguer donarli l' abrá de venvinguda.

Avuy es l' ultim día senyalat pera 'l cobro del primer trimestre de la contribució territorial.

Lo passat dijous en lo tren correu del matí sortiren pera Zaragoza ahont están contractats pera donar una série de funcions, los artistas de la companyia *Franceschini* que tantas simpatias s' han conquistat durant sa estada en aquesta ciutat.

Segóns se diu, dita companyia tornarà á donar una série de funcions en la vinent Cuaresma.

No celebrariam.

De nostre estimat colega *Lo Somatent*, de Reus.

"En lo vehí poble de Morell mentres lo sagristá de la Parroquia y lo seu fill, ventavan las campanas per la errònea idea de allunyar la tempestat va caurer un llampl al campanar morint los dos asfixiats.

Que serveixi de lliçó als demés campaners, que 'l tocar las campanas cuant se desencadena una tempestat, lluny de apartarla, l' atrau.,

Lo día 30 d' aquest mes es lo darrer senyalat pera l' adquisició de cédulas personals.

Diu un periódich de la capital del principat que 'l districte ahont semble que serán mes renyidas las eleccions de diputats á Corts será 'l nostre, puig que jagan moltes influencias tant á favor del candidat ministerial com á favor del de la oposició.

Deixant á part que deuen treballar molt á la sombra tota vegada que ningú sap encara qui te intenció de presentar-se, aixó de las *influencias* abona ja la sinceritat ab que uns y altras pensan anar á la lluyta en las próximas eleccions per sufragi universal.

Recomanem moltíssim á nostres compatriotas molta prudencia en la elecció de diputat, procurant passar al servey del poble tota sa forsa de convicció pera contrarrestar los amansys dels centralistas recalcitants.

Ha obert ja de nou sas portas lo Teatre Romea de Barcelona, ab una companyia de declamació catalana y castellana, totalment diferenta de la dels anys anteriors.

Per ara sembla que ab lo cambi hi ha guanyat molt poch lo Teatre Catalá, puig de las funcions celebradas fins ara la gran majoria son castellanas, per ser castellá lo repertori dels nous Directors, lo senyor Riutort entre ells, qui segons noticias no vol pendre part en cap obra catalana.

Pero segons sembla, tampoch n' ha de sortir molt beneficiós lo Teatre Catalá de la nova empresa constituïda en lo Novetats ab tot y que teniam cert dret á esperar-ne bo per contar en son sí ab los elements procedents del Teatre Romea.

Los cartells d' anunci dels actors, obras y abono, s' han publicat en castellá, y quasi posposanthi en ells lo repertori de casa al foraster. Mal indici es aquest, que desitjariam no tingui l' alcans que revela.

Resultat: que la verdadera solució del Teatre Catalá no s' ha trobat encara, y 'l camí pera trobar-la 's presenta cada dia més fosch, mentres los homes de diners per un cantó y las corporacions oficials catalanas per altre, no ho prenguin per son compte, comensant per establir y subvencionar un Conservatori de Declamació catalana.

Pero, deixantnos de queixas, que son desgraciadament inútils, veyám quina cullita d' obras catalanas se presenta pera 'l nou any 90-91.

En lo Teatre Novetats:

DRAMAS: *Anibal*, don Sebastiá Trullol y Plana.—*Sibila*, don Dámas Calvet.—*Bons*

y dolents, don Francesch Ubach y Vinyeta.—*La boja*, Joan de Canyamás, don Angel Guimerà.—*Girona*, *Lo Rey don Jaume*, don Teodor Baró.—*Comte de Foix*, Excm. senyor don Victor Balaguer.—*Neron*, don Antoni Ferrer y Codina.—*Dos camins*, don T. Sistachs.—*L' hereu de confiança*, Joaquim Riera y Bertrán.—*L' Esciat*, *La Huelga*, don Joseph Roca y Roca.

COMEDIAS: *Dels llims al cel*, *La clauheta d' or*, *Entre poch y massa*, don Albert Llanas.—*Sogra y nora*, don Joseph Pin y Soler.—*Ni la teva ni la meva*, *La Pubilla*, C. Gumá.—*Los Aucellets*, don Joseph Maria Pous.—*Amichs y parents*, don Anton Ferrer y Codina.

PESSAS: *Los tres sonámbuls*, don Artur Carreras.—*A la prevenció*, *Messalina*, *Nit d' aigua*, don Anton Ferrer y Codina.—*A primera vista*, D. A. P. C.—*La lluna de mel*, senyors Miravent y Mestres.—*La Padrina*, *La Gran*, senyor Riera y Bertrán.—*Lo meu sant*, *Per taula*, don Eduart Aulés.—*Ja estén sols*, don Joseph Maria Pous.—*De retop*, don R. Bassegoda.

En lo Teatre Romea:

Sense anotarhi cada obra á quin autor perteneix, ni si es drama ó comedia, anuncia la empresa 'ls següents títuls, alguns dels quals son ja coneguts:

Parents y trastos vells.—*Or*.—*Lo Rector de Sant Hipòlit*.—*Lo campanar de Palma*.—*Rey per Rey*.—*La germana gran*.—*Lo boig*.—*Barba roja*.—*Lo comte L' Arnau*.—*La borda*.—*Lo castell y la masia*.—*Entre bastidors*.—*La Puntayre*.—*La dona y la baylerina*.—*La parentela*.—*Rassa de lladres*.—*La primera llissó*.—*L' ídol de fanch*.—*La maldrastra*.—*Lo comte d' Ampurias*.—*Primer morta*.—*Amor d' infern*.—*La agulla y Lo comte Floris* (las dos últimas son póstumas del malaguanyat poeta don Francesch Pelay Briz).

Sembla que no 's perdria 'l Teatre Catalá per falta d' obras, si las anunciadas en ab dos colisseus s' estrenessin totes y ab bon éxit.

Siga com siga, la qüestió es que podém dir que tenim *dos miluts* del Teatre Catalá, y encara en competència; ¿pero 'l verdader Teatre ahont es? Per las senyas donadas, en lloch; á no ser que també éll tingui com á oficial la llengua castellana.

Fem vots pera que un altre any d' aquesta competència 'n surti realment lo Teatre Catalá, sense barrejas ni empelts de sava forastera.

Ahir degué contraurer matrimoni en la Capella de la Puríssima Concepció de Tarrassa 'l celebrat escultor, honra de Catalunya, don Joseph Llimona, ab la simpática senyoreta de dita ciutat donya Mercé Benet.

Los hi desitjém als contranyens, moltes felicitats.

Sembla que la associació de Barcelona *Centro Industrial de Catalunya* 's proposa realisar un certáment entre 'l industrials catalans, al objecte de concedir premis als que mes se distingeixin en presentar models de diferents objectes auxiliars de la industria. Sembla que la idea es que 'ls petits industrials que no poden concorrer á las grans exposicions pugan donar á coneixer sos productes.

Dintre de poch s' anunciará 'l programa que ara s' está formulant per una comissió nombrada per aquella societat.

La casa de Barcelona Fill de B. Castells, ha donat á llum varios exemplars en bronze de la medalla commemorativa de la Exposició Universal de Barcelona, que ha acunyat pera regalar als Museos, Academies y personas notables que assistiren á dit Certámen, ab l' objecte de que tingan un recort del día de su inauguració.

En l' anvers de la medalla hi ha una matrona que simbolisa la Ciutat Comtal entregant las claus de la Exposició á la Reina Regent que porta en braços al seu fill.

En lo revers hi ha la llegenda de la inauguració del Certámen.

Aquesta medalla está acunyada ab molt art y pulcritut, essent un treball que honra 'ls tallers de la casa Fill de B. Castells.

Lo primer diumenge d' aquest, se celebrá 'l Certámen d' Olot.

Oberta la festa per lo Ilm. Sr. Alcalde, lo Secretari doná lectura al Cartell de convocatòria al Certámen, aixís com també á una carta que al Sr. President del Centre dirigí Mossen Jacinto Verdaguier dihentli que sas personals obligacions no li havían permés venir á Olot, obligantlo á permaneixen ab gran recansa á Barcelona.

Tot seguit y á nom de President del Jurat prengué la paraula lo Sr. Vocal del mateix, D. Joan Bassols y Prim, llegint son discurs d' obertura.

Lo Secretari llegí després sa Memoria en la qual se contenía lo verdicte del Jurat respecte á las composicions presentadas al Certámen, y al moment passá á obrir los plechs corresponents á las premiadas, comensant per lo que inclohía lo nom del autor de la poesia guanyadora de la flor natural que resultá ser lo Sr. D. Joseph Franquesa y Gomis lo qual havia ja ab anticipació delegat, á la Junta del Centre, la elecció de reyna de la festa, la qual escullí á la senyora esposa del Ilm. Sr. Alcalde, D.ª Maria dels Dolors Massiá. llegí la poesia 'l Sr. D. Joseph Xutglar lo qual li doná entonació á la alsada del mérit de la obra.

Resultá autor de la poesia *L' Escayre* designada per la primer accésit lo Sr. D. Sebastia Trullol y Plana, lleguint son treball l' excel·lent declamador D. Pere Llosas. Lo segon accésit concedit á la poesia *L' Albal* resultá que l' havia guanyat D. Joseph Franquet y Serra, llegint la poesia l' Sr. D. Joseph Saderra y Mata. Obert lo plech corresponent á la poesia *La Mort de 'n Juiú* guanyadora del premi del Centre, consistent en una ploma d' or, resultá que contenía lo nom de D. Joseph Soler y Colomer.

Guanyá lo premi del Senador, ab sa poesia *La Madre* lo Sr. D. Jaume Boloix y Canela.

De la memoria premiada ab lo busto del Sagrat Cor de Jesús, ofrena del taller d' estàtuas religioses *El Arte Cristiano*, ne resultá autor lo Sr. D. Jaume Trabal y Martorell, lo qual se presentá á rebre lo premi y á donar lectura á un fragment de la composició.

Inmediatament lo ja citat Sr. Xutglar llegí lo discurs de gracias del Sr. President del Centre, D. Joaquim Vayreda.

Finalment tancá la festa lo Ilm. Sr. Alcalde que l' havia presidida.

Segons noticias autorisadas, molt prompte 's reunirá la Junta aranzelaria y proposará al govern varias midas proteccionistas, entre ellas la derogació de la base quinta.

Aquestas midas las acceptará y posará en vigor immediatament lo ministre, usant de la autorisació que té.